

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

SOCIAL ASPECTS OF YOUTH POLICY IN UKRAINE

УДК 304.444-053.81(477)

Белашова Я.О.,
фахівець соціально-психологічної
служби
Херсонський державний університет

У статті аналізуються основні напрями молодіжної політики в Україні, зокрема гарантії, які надає українська держава молодим громадянам.

Ключові слова: молодіжна політика, гарантії, умови розвитку, потенціал, освіта.

В статье анализируются основные направления молодежной политики в Украине, в том числе гарантии, которые предостав-

ляет украинское государство молодым гражданам.

Ключевые слова: молодежная политика, гарантии, условия развития, потенциал, образование.

This article analyses main directions young people politics, separately guarantees which Ukraine state grant to young citizen.

Key words: youth organization, guarantees, development conditions, potential, education.

Постановка проблеми. Упродовж років незалежності в Україні молодіжна політика стала складовою державної політики та являє собою цілісну систему заходів правового, організаційно-управлінського, фінансово-економічного, освітнього, інформаційного характеру, спрямованих на створення необхідних умов для свідомого вибору молодими людьми свого життєвого шляху.

У сучасному суспільстві виникає багато соціальних проблем, негативний вплив яких насамперед відчуває молодь. У багатьох випадках молодь потрапляє в скрутне становище через незнання своїх прав та можливостей, що гарантує їй держава шляхом видання законів, постанов та інших документів, які необхідно знати задля відстоювання своїх інтересів.

Мета статті – визначення основних гарантій, які забезпечує молодіжна політика в різних сферах життєдіяльності молоді.

Об'єкт статті – соціальні аспекти державної молодіжної політики в Україні.

Предмет статті – механізм реалізації державної молодіжної політики в Україні.

Виклад основного матеріалу. Перед тим, як визначити основні завдання та гарантії молодіжної політики, слід розкрити значення поняття «молодь» та визначити вікові рамки цієї групи. Такі міжнародні організації, як ООН та ЮНЕСКО відносять до цієї соціальної групи юнаків та дівчат у віці від 17 до 25 років [2, с. 12]. Соціологи низки країн, у тому числі США, періодом молодості називають вік із 12 до 24 років, при цьому поділяючи молодість на «юнацтво» (12–18 років) та «молодих дорослих» (18–24 роки) [7, с. 98]. У ст. 1 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» визначається, що

молодь, молоді громадяни – громадяни України віком від 14 до 35 років [4].

Підвалини молодіжної політики в незалежній Україні було закладено з прийняттям Верховною Радою України Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (15 грудня 1992 р.) та Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (5 лютого 1993 р.), якими визначаються загальні засади створення організаційних, соціально-економічних, політико-правових умов соціального становлення та розвитку молоді, основні напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні.

У січні 2009 р. Кабінет Міністрів України затвердив Державну цільову соціальну програму «Молодь України» на 2009–2015 рр. Однак на реалізацію програми з державного бюджету було виділено мізерні кошти 2,5 млн грн., тобто 17 коп. на кожну молоду людину віком від 14 до 35 років. Згідно з даними Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, відповідно до Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009–2015 роки, у 2013 р. було передбачено фінансування з державного бюджету в обсязі 21,5 млн грн.

Кожна розвинута держава має надавати гарантовані робочі місця випускникам освітніх закладів і середніх професійних навчальних закладів та забезпечувати соціальний захист молоді. В Україні така програма існувала, гарантії працевлаштування забезпечувалися шляхом бронювання на підприємствах, в установах та організаціях до 5% загальної кількості робочих місць. За останні роки робота на підприємствах не була престижною, заробітна плата на робочих місцях сягала розміру мінімальної, а то й взагалі меншою за мінімальну. У квітні 2013

р. програму обов'язкового забезпечення випускників першим робочим місцем було скасовано. Безробіття та відсутність попиту на молодих спеціалістів також є наслідком неправильного вибору спеціальності молодою людиною, яка потім стала неактуальною або просто нецікавою для молодої людини.

Результативною формою сприяння зайнятості молоді є розвиток підприємницької діяльності. З погляду на зарубіжний досвід, де молодий підприємець має підтримку з боку держави та можливість розпочати власний бізнес, в Україні цього бракує. Загалом підприємницька діяльність відіграє в суспільстві не тільки економічну, а переважно соціально-економічну функцію, забезпечуючи створення нових робочих місць без надмірного навантаження на суспільні ресурси, перекладаючи економічний ризик на суб'єктів підприємницької діяльності. Для молодих українських підприємців виникає проблема належного кредитування з боку держави, існуючі кредитні програми не вигідні та отримати молоді їх практично неможливо. При цьому в Україні існує наявна обмеженість кредитних ресурсів. Ставлення держави до молодіжної політики відображається в настроях молоді. Згідно з даними соціологічного дослідження Державного інституту проблем сім'ї та молоді, проведеному в травні 2002 р., 64% молоді віком від 14 до 28 років не відчували підтримки з боку держави. Відповіді респондентів під час проведення дослідження «Молодь України: спосіб життя та ціннісні орієнтації» показують, що й у квітні 2010 р. настрої молодих людей стосовно реалізації державної молодіжної політики в країні залишаються негативними в середньому на 80%.

Підтримка молодих людей, їх залучення до творчої, активної участі в житті суспільства – це інвестиції в розвиток стратегічних ресурсів держави, оскільки саме молоде покоління українців виконує важливі соціальні функції [6].

Державна молодіжна політика України є пріоритетним напрямом діяльності держави та здійснюється в інтересах молодої людини, суспільства, держави [3]. Основні напрями державної молодіжної політики найбільш об'єктивно й доцільно виводити з основних сфер життєдіяльності молоді.

Найбільше значення для соціального, громадянського становлення молоді має

її безпосередня участь у різноманітному політичному житті країни. Тому державна молодіжна політика в соціально-політичній сфері повинна передбачати виконання таких завдань:

- широке залучення молоді до формування органів народовладдя знизу доверху, до вирішення всіх державних і суспільних завдань в Україні;
- створення юнакам та дівчатам необхідних умов для формування та розвитку їх політичної культури, світогляду, залучення молодих людей у всі форми та види політичного життя в цілях прогресивного, конструктивного перетворення суспільства на засадах гуманізму, політичного плюралізму й демократії;
- надання всім молодим людям, молодіжним спілкам, організаціям права мати власні засоби інформації або рівні з іншими права на користування державними джерелами інформації;
- стимулювання діяльності партій, рухів та громадських організацій, які займаються залученням молоді до політичних процесів на конструктивних засадах, що відповідають потребам суспільства.

Враховуючи, що молодь є однією з найменш соціально захищених категорій населення, державна молодіжна політика в соціально-економічній сфері має передбачати вирішення таких завдань:

- створення відповідної системи профорієнтації, навчання та підготовки молоді до праці;
- попередження безробіття, забезпечення зайнятості молоді;
- встановлення та забезпечення випускникам загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних училищ, технікумів, інститутів та університетів, а також військовослужбовцям, звільненим у запас, гарантованого права на перше місце роботи; введення системи бронювання певної кількості робочих місць для працевлаштування молоді, а також підвищення відповідальності керівників підприємств та установ за прийом на роботу молодих фахівців;
- стимулювання підприємств й організацій, що спрямовують матеріальні й грошові кошти на спеціальні молодіжні програми та проекти, забезпечення зайнятості молоді, випуск товарів і надання послуг для неї;
- створення й організація діяльності госпрозрахункових та інших молодіжних

об'єднань з організації молодіжного дозвілля, вирішення різноманітних соціальних проблем юнаків і дівчат;

- розвиток нових форм трудової участі молоді в суспільному виробництві; встановлення пільг під час оподаткування, кредитування;

- стимулювання молодіжного руху, молодіжних організацій до вирішення власних соціальних проблем;

- вирішення житлової проблеми молоді; створення державної системи кредитування; надання юнакам та дівчатам допомоги по безробіттю; забезпечення відповідних гарантій молодим людям, які отримали виробничі травми або поранення під час проходження військової служби, виконання інтернаціонального обов'язку, а також надання допомоги сім'ям загиблих;

- перегляд структури військових витрат із метою збільшення витрат на вирішення соціальних проблем сімей молодих офіцерів і прапорщиків; заборону застосування праці молоді у військово-будівельних частинах без оплати відповідно до її кількості та якості; встановлення державних компенсацій сім'ям військовослужбовців та співробітників правоохоронних органів, що загинули під час виконання службового обов'язку;

- державне заохочення та фінансування проектів молодіжних обмінів з іншими державами, національно-територіальними утвореннями з метою підвищення професійної кваліфікації, набуття молоддю нових спеціальностей та вивчення наявного досвіду; залучення молодих людей до суспільно-корисної діяльності [2, с. 191].

Розраховуючи на те, що поступово в країнах перехідного періоду буде створений такий тип демократичної, здатної до плідного самовідновлення, системи освіти й духовного вдосконалення молоді, що дійсно забезпечить рівність шансів молодих людей, державна молодіжна політика в галузі освіти та культури повинна передбачати реалізацію таких функцій:

- розвиток і вдосконалення всієї системи освіти через розширення самостійності загальноосвітніх шкіл, технікумів, інститутів й університетів;

- створення фундаментальної сучасної педагогічної професійної бази, навчальних правил і методик навчання у всіх навчальних закладах;

- надання всім молодим людям незалежно від національності, віросповідання походження рівних прав на отримання освіти та професії відповідно до їх інтересів, здібностей і нахилів; матеріальне забезпечення студентів та учнів на рівні прожиткового мінімуму;

- створення необхідних умов, стимулювання розвитку та реалізації творчого потенціалу юнаків і дівчат у сфері науки та техніки, літератури й мистецтва, художньої народної творчості, забезпечення доступу до вітчизняних і світових духовних цінностей;

- розвиток спортивного руху, туризму, інших форм відпочинку молоді; підтримання та збереження здоров'я юнаків і дівчат, у тому числі за допомогою охорони навколишнього середовища; створення мережі медико-оздоровчих закладів для молоді; формування здорового способу життя молоді, розробка науково-обґрунтованих норм і вимог до фізичної підготовки різних груп молоді, створення необхідної матеріально-технічної бази й умов для фізкультурно-спортивних занять у місцях проживання та відпочинку населення [2, с. 192].

Головну ідею реалізації державної молодіжної політики можна сформулювати таким чином: кожна молода людина повинна мати рівні умови для успішного життєвого старту (одержати якісну вищу освіту, отримати перше робоче місце, мати можливість забезпечити себе власним житлом та займатися самовдосконаленням протягом всього життя) [1].

Висновки. Отже, важливими напрямками державної молодіжної політики в Україні є забезпечення належних умов для поліпшення становища молоді в різних сферах її життєдіяльності. На жаль, немає жодної сфери життєдіяльності, де б молодь почувала себе повністю захищеною й невразливою. Сьогодні існує безліч проблем, пов'язаних із реалізацією молодіжної політики. Такі проблеми зумовлені фінансово-економічними та політичними негараздами, тому саме в цей час постає проблема щодо врегулювання існуючих законів із новими суспільними запитами, напрацювання нових підходів для формування гідних умов життєдіяльності молоді. Таким чином, державна молодіжна політика повинна ставити за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самови-

значення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Визначення молодіжних проблем – запорука успіху державної молодіжної політики // Народна правда. – 2007. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://narodna.pravda.com.ua/politics/4642f1731483f/>.

2. Головатый Н.Ф. Социология молодежи : [курс лекций] / Н.Ф. Головатый. – К. : МАУП, 1999. – 224 с.

3. Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» від 15 грудня 1992 р. № 2859-ХІІ (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>.

[cgi?nreg=285912&myid=kqnMfw.ACKOi0r1QZiLSy/hoHI4qcs80msh8le6](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=285912&myid=kqnMfw.ACKOi0r1QZiLSy/hoHI4qcs80msh8le6).

4. Про сприяння соціальному становленню і розвитку молоді України : Закон України із змінами, внесеними згідно із Законом від 23 березня 2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=299812&zahyst=4/UMfPEGznhhG4e.ZiF5ebIOHI41.s80msh8le6>.

5. Молодь, молодіжна політика та молодіжні організації // Молодіжна правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mpravda.com/?lang=ua&pubId=48135>.

6. Проект Національної доктрини молодіжної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk/publish/article?art_id=86966&cat_id=4794.

7. Щотова Ю.М. Соціальний та правовий аспект змісту поняття «молодь» / Ю.М. Щотова // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2005. – № 5. – С. 96–100.